

<https://dx.doi.org/10.17651/POLON.41.1>

ZUZANNA BODZIONY

Uniwersytet Jagielloński

ORCID: 0000-0002-8910-7394

Kontrastywne ujęcie stopnia internacjonalizacji inwentarzy podręczników do nauczania języków polskiego i węgierskiego jako obcych

1. Wprowadzenie

Wykorzystywanie na lekcjach języka obcego elementów wspólnych dla języków wyjściowego i docelowego ucznia to podstawa tzw. interkomprehensyjnego podejścia do nauczania, które swoją nazwą nawiązuje do zjawiska istniejącego także poza salą lekcyjną, a definiowanego w najogólniejszym ujęciu jako „zdolność rozumienia języków blisko spokrewnionych z językiem ojczystym danego użytkownika bez konieczności ich nauki” (Gębał, 2013, s. 48). W podejściu tym, skupiając uwagę uczącego się na podobieństwie języków, a dopiero później zajmując się dzielącymi je różnicami (tamże, 2013, s. 50), wzmacnia się jego motywację do nauki w myśl zasady, że to, co znane, jest łatwiejsze do opanowania i powoduje mniejszy stres.

Zabiegi takie wydają się zasadne również w wypadku nauczania języka znacznie różniącego się od języka ojczystego ucznia. Jednakże istnienie elementów wspólnych dla danych języków wynika częstokroć z ich genealogicznego pokrewieństwa, jak np. w przypadku słownictwa wspólnego dla danej rodziny językowej, podobieństwa wypowiedzianych dźwięków czy zbliżonego sposobu inkorporacji afiksów. Pewną możliwość szerszego wykorzystania dają natomiast internacjonalizmy, rozumiane jako leksemy zapożyczone do wielu języków-biorców (Rybicka, 1976, s. 39). Będąc jednym z rezultatów współczesnych wzmoczonych dążeń globalizacyjnych, łączą one języki nawet tak od siebie odległe jak polski i węgierski (i to zarówno genealogicznie, jak i typologicznie). Nie zbadano jednak dotąd, jak silne jest to połączenie ani czy wykorzystuje się jego potencjał dydaktyczny.

W związku z tym badanie opisane w niniejszym artykule ma na celu sprawdzić stopień internacjonalizacji inwentarzy słownictwa podręczników do nauczania obu języków. Analiza ilościowa znalezionych w podręcznikach wyrazów o charakterze międzynarodowym pozwoli na:

- 1) porównanie obszerności internacjonalnych zasobów leksykalnych wykorzystywanych w nauczaniu obu języków jako obcych i zastanowienie się nad tym, na ile ułatwia ono uczniom opanowanie poznawanego języka obcego;
- 2) poruszenie kwestii pomijania przez autorów podręczników istniejących w języku internacjonalizmów, również z rozpatrzeniem możliwych tego przyczyn;
- 3) wyszczególnienie internacjonalizmów istniejących tylko w jednym z badanych języków i rozważenie ich potencjału dydaktycznego z uwagi na powszechną obecnie znajomość języka angielskiego.

Badanie to prowadzi do wniosków na temat sensu sięgania po słownictwo międzynarodowe podczas działań glottodydaktycznych w relacji polsko-węgierskiej.

2. Badanie

2.1. Metodologia

Zakres badania obejmuje, zgodnie z nomenklaturą Maćkiewicz (1992, s. 142–146), jedynie internacjonalizmy wyrazowe, które zostały znalezione w najnowszych podręcznikach do nauki języków polskiego i węgierskiego jako obcych, wykorzystywanych w szkolnictwie wyższym. W obrębie każdego z języków dobrano dwa podręczniki dla poziomu podstawowego, język polski: „Hurra!!! Po polsku” (Małolepsza, Szymkiewicz, 2015), „POLSKI krok po kroku” (Stempek i in., 2013); język węgierski: „Halló, itt Magyarország! I” (Erdős, Prileszky, 2005), „MagyarOK A1–A2” (Szita, Pelcz, 2013) oraz jeden dla poziomu wyższego, odpowiednio: „Od słowa do słowa toczy się rozmowa” (Gębal, 2012) oraz „Magyar Mozaik” (Hegedűs, Oszkó, 2005), które dokładniej przedstawione zostaną w kolejnych podrozdziałach.

Internacjonalizmy zostały wyekscerpowane nie tylko z zawartych w niektórych z tych podręczników słowniczków, ale także z ćwiczeń, tekstów, a nawet poleceń. Zbiór jednostek leksykalnych ostatecznie poddanych analizie nie wyklucza występowania danego rdzenia internacjonalnego w różnych częściach mowy (np. jako dwa odrębne elementy wzięte pod uwagę zostały wyrazy *blog* i *blogować*). Jednak, by uniknąć niepotrzebnych i wypaczających wyniki powtórzeń, zbiór polskich leksemów uwzględnia dany rzeczownik i przymiotnik tylko w męskim rodzaju gramatycznym (np. *psycholog* czy *zlokalizowany*), a czasownik tylko w aspekcie niedokonanym (np. *decydować*, *projektować*), natomiast zbiór leksemów węgierskich – czasowniki pozbawione afiksów, które zmieniałyby gramatyczne zabarwienie wyrazu w sposób analogiczny do zmiany aspektu w języku polskim. Zasada takiego wykluczania form podobnych semantycznie nie obowiązywała oczywiście, gdy wyrazy miały inne znaczenia, np. słowo *model* nie mogło zostać wyeliminowane przez słowo *modelka*, ponieważ oznacza ono nie tylko zawód, ale także – w przeciwieństwie do formy żeńskiej – jest synonimem słów *wzór*, *schemat*.

W celach badawczych za internacjonalizm został uznany leksem obecny w języku polskim lub węgierskim, istniejący pod podobną postacią w przynajmniej dwóch na trzy dominujących w Europie językach, tj. angielskim, niemieckim oraz francuskim. Zestawienie to miało w jak największym stopniu obniżyć możliwość uwzględniania wyrazów pokrewnych. Wśród jednostek tak wyodrębnionych, a następnie podanych analizie, nie uwzględniłam nazw własnych i utworzonych od nich form, takich jak *Polska – Polak – polski – po polsku*, a jedynie eponimy, np. *adidasy*, oraz nazwy potraw, chyba że rozprzestrzeniły się one poza zakres lokalny, np. *bigos, pierogi, galuski i lángos* zostały pominięte, ale *pizza, hamburger* czy *spaghetti* już nie. Stworzone zestawienie zawiera internacjonalizmy, które odpowiadają sobie znaczeniowo w relacji polski – węgierski. W stosunku do innych języków brana była pod uwagę jedynie zgodność formy graficznej, a także wyrazy o mniej oczywistym podobieństwie, jak pol. *szkoła* – ang. *school* – niem. *Schule* – fr. *école* – węg. *iskola*¹.

Wszystkie leksemy zostały wprowadzone do arkusza kalkulacyjnego, gdzie przefiltrowano je zgodnie z zasadami wymienionymi powyżej. Następnie ustalono liczbę internacjonalizmów dla każdego z podręczników i podzielono ją przez liczbę stron odpowiedniego podręcznika, wyłączając strony tytułowe i spis treści, które nie są materiałem dydaktycznym. Z racji tego, iż badaniu poddawane są całe jednostki wyrazowe, wyniki obliczeń będą zaokrąglane do całości – setne rozwinięcie otrzymanych liczb jest stosowane wtedy, gdy wymaga tego interpretacja, do celów statystycznych i porównawczych, np. po to, by podkreślić różnicę pomiędzy wynikami, jeżeli zaokrąglenie liczb ją zaciera. Ostatnim krokiem badania było połączenie list leksemów znalezionych w podręcznikach do nauki danego języka obcego, usunięcie powtórzeń i podliczenie liczby internacjonalizmów osobno dla analizowanych podręczników do nauki języka polskiego i osobno dla tych do nauki języka węgierskiego. Listy te stworzono dla celów porównawczych.

2.2. Analiza zebranych danych

2.2.1. Internacjonalizmy w podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego

Jak wynika z wyliczeń zamieszczonych w tabeli 1, najwięcej internacjonalizmów znalezionych zostało w repetytorium leksykalnym przeznaczonym dla ucznia na wyższym poziomie językowym, którego autor celowo i w wyróżniony sposób odwołuje się do słownictwa międzynarodowego. Repetytorium temu niewiele ustępuje podręcznik „Hurra!!! Po polsku”, choć jest on odpowiedni na początkowym etapie nauki. Między tymi podręcznikami a trzecim z badanych („POLSKI krok po kroku”) występuje największa różnica w liczbie leksemów międzynarodowych (zaokrąglając, mamy do czynienia z dysproporcją 4 : 2,5 internacjonalizmu na stronę). Publikacje różnią się jednak nie tylko liczbą zawartych w nich internacjonalizmów, dlatego też warto przyjrzeć się każdej z nich z osobna.

¹ Więcej o możliwych sposobach przyjęcia wyrazu obcego na grunt języka-biorcy warto przeczytać u Eöry (2005).

	„Hurra!!! Po polsku”	„POLSKI krok po kroku”	„Od słowa do słowa...”
Liczba internacjonalizmów	550	404	539
Liczba stron podręcznika	161	172	207
Liczba wyłączonych z badania stron podręcznika	9	0	61
Liczba stron podręcznika wziętych pod uwagę w badaniu	152	172	146
Liczba internacjonalizmów na stronę	3,61	2,35	3,69

Tabela 1. Opis parametrów analizowanych podręczników do nauki języka polskiego jako obcego
(źródło: opracowanie własne)

„Hurra!!! Po polsku” jest podręcznikiem, w którym słownictwo międzynarodowe stosuje się w szerokim zakresie. Autorki sięgają po nie już na pierwszej stronie książki, używając powszechnie znanych wyrazów do nauki polskiej wymowy i akcentu. Pojawiają się tam takie słowa jak: *telefon, dżungla, historia, figura, kultura, teatr, aktor, artysta, radio, grupa, poeta, dentyista, autobus, kawa i komputer* (Małolepsza, Szymkiewicz, 2015, s. 6), dzięki czemu uczeń skupia się na celu ćwiczenia i nie rozprasza się przez odmienną formę czy ukryte znaczenie wyrazów, jak miałyby to miejsce w przypadku typowych wyłącznie dla polszczyzny słów. Poznaje polski alfabet i nabywa nowe nawyki artykulacyjne języka docelowego, odmienne od swojego języka ojczystego. Dodatkowo dzięki temu zabiegowi już na pierwszej lekcji uczący się może dostrzec podobieństwo pomiędzy swoim językiem ojczystym a językiem polskim, co z pewnością wpływa pozytywnie na jego nastawienie do nauki i motywację. Autorki stosują tę metodę w całym podręczniku: w toku kolejnych lekcji internacjonalizmy pojawiają się przy każdym temacie, szczególnie pomysłowo wykorzystywane przy dużych partiach nowego słownictwa, umiejętnie zastosowane obok leksemów typowo polskich (zob. np. ćwiczenie w „Hurra!!! Po polsku”, s. 16, w którym zdecydowana liczba słów, jakimi uczeń ma podpisać obrazki, to właśnie internacjonalizmy, np.: *fotografia, telefon, kino, komputer, artysta*). Wyrazy o rdzeniu międzynarodowym przeważają również w wypadku słownictwa związanego z cechami osobowościowymi, np.: *ambitny, inteligentny, kreatywny, agresywny, aktywny* (tamże, s. 20), zawodami, np. *aktor, polityk, poeta, aktorka, reżyser* (tamże, s. 25) i zainteresowaniami, np.: *sport, kino, literatura, muzyka, fotografia, geografia* (tamże, s. 44), szczególnie w ćwiczeniach rozwijających rozumienie tekstów słuchanych. Internacjonalizmy wykorzystywane są intensywnie na początku podręcznika, mniej więcej do połowy jego objętości, ale i potem zauważalna jest tendencja do równoważenia nimi trudnego, nowego słownictwa. W celu jej utrzymania autorki sięgają po słowa, które być może nie są na priorytetowej liście osoby uczącej się języka polskiego jako obcego, ale z pewnością dają jej dodatkową motywację, pokazując, jak bogata może być jej wypowiedź już na tym etapie. Najlepszymi przykładami tej strategii jest wykorzystywanie w ćwiczeniach wyrażen typu: *mam studio*

fotograficzne, piszę artykuły i felietony, bardzo interesuję się muzyką jazzową, studiuje na Akademii Muzycznej (tamże, s. 29; wyróżnienie – Z.B.) oraz sięganie po słowa nieco trudniejsze czy z wyższego rejestru, np.: *kreować, interpretować, funkcjonować, kontrolować, negocjować, analizować* oraz *argumentować* (tamże, s. 48), a także powszechnie znane nazwy potraw, takie jak: *sushi, tofu sojowe, krab, makrela w sosie beszamelowym* (tamże, s. 52).

W podręczniku „POLSKI krok po kroku” liczba internacjonalizmów jest mniejsza o ponad jedną piątą w porównaniu z podręcznikiem „Hurra!!! Po polsku”. Podobnie jak tam, pojawiają się one przede wszystkim przy okazji tematów związanych z cechami charakteru, np.: *agresywny, romantyczny, aktywny, sfrustrowany, ambitny* (Stempek i in., 2013, s. 32), zawodami, np. *barman, tancerz, artysta, poeta, dentysta* (tamże, s. 37) i jedzeniem, np.: *jogurt, mleko, dżem, cytryna, cukier* (tamże, s. 52–53), ale ich nagromadzenie nie jest tak wyraźne, jak w poprzednio analizowanej książce. Trudno zauważyć również tendencję do równoważenia dużych partii nowego słownictwa za ich pomocą. Jednakże i tu docenia się właściwości międzynarodowych leksemów, autorki nie umieszczają tego typu wyrazów w ramkach z nowym słownictwem, choć i one pojawiają się w tekstach oraz ćwiczeniach po raz pierwszy, co więcej, to za ich pomocą tłumaczą trudniejsze słowa obecne w toku lekcji, np. *naprawa = reperacja* (tamże, s. 172) czy *nieprzestrzeganie (nierespektowanie) przepisów drogowych* (tamże, s. 176). Międzynarodowe, oparte na łacinie rdzenie występują również w nazwach lekarzy specjalistów, np. *psycholog, internista, dermatolog, laryngolog, neurolog* (tamże, s. 171).

Jako trzecie zostało poddane analizie repetytorium leksykalne „Od słowa do słowa toczy się rozmowa”. Z jednej strony, jest ono przeznaczone dla wyższego poziomu nauczania (poziomu B), więc powinno zawierać więcej trudniejszych słów, np. łacizmów o zabarwieniu naukowym, które wyraźnie zwiększyłyby ilość słownictwa o charakterze internacjonalnym. Z drugiej zaś – liczba ta powinna być wysoka już z samego założenia: autor we wstępie pisze o chęci wykorzystania podobieństw międzyjęzykowych jako pomocy w szybszej i łatwiejszej nauce słownictwa. Istotnie, w każdej lekcji umieszcza on specjalną tabelkę z powiązanymi tematycznie internacjonalizmami, w której jest miejsce na wpisanie kolejnych dwóch form tych wyrazów: jednej z języka angielskiego, drugiej z języka ojczystego ucznia – na wypadek, gdyby w jego języku to słowo brzmiało inaczej, lub przeciwnie – by zobrazować podobieństwo tych form. Taka praca na międzynarodowym słownictwie ma uświadomić uczniowi działanie strategii kompensacyjnej, polegającej na szukaniu potrzebnego mu w danej chwili polskiego wyrazu przez inne języki, i to właściwie w każdym obszarze tematycznym.

W podręczniku słownictwo międzynarodowe jest oczywiście obecne również poza wspomnianymi tabelkami. Jego zakres zostaje zwiększony dzięki uwzględnieniu współczesnego kolokwialnego słownictwa, np. *brunch, shopping* (Gębał, 2012, s. 36), przejętych z angielskiego nazw zawodów, które rozpowszechniły się w Polsce ostatnimi czasy, np. *makler, specjalista ds. PR* (tamże, s. 67) oraz terminów z zakresu najnowszej technologii, np. *blog, mp3, czat, SMS, MMS, GSM* (tamże, s. 148). Ciekawe jest to, że liczba internacjonalizmów na stronie nie jest tutaj dużo większa niż w „Hurra!!! Po polsku”

(3,69 do 3,61). Powodem może być fakt, iż w podręczniku Gębala słownictwo internacjonalne w przeważającej większości to rzeczowniki i przymiotniki, rzadko zdarzają się powiązane z nimi czasowniki, incydentalnie też dany rdzeń występuje w więcej niż jednej formie gramatycznej: pojawia się np. forma *sortować*, ale form *sortowanie*, *sortowany* itp. już nie ma; autor podaje jedynie formy wyjściowe, pozostawiając uczącemu możliwość otworzenia studentów na działania słowotwórcze.

Obliczona na podstawie danych zawartych w tabeli 2 średnia liczba internacjonalizmów w analizowanych podręcznikach do nauczania języka polskiego jako obcego wynosi 508 słów. Naturalnie mogłoby być ich więcej, jednak trzeba przyznać, że jest to liczba całkiem znaczna, szczególnie jeśli spojrzymy na te wyrazy jako na materiał przyswajany przez ucznia bez potrzeby wkładania w naukę zbyteńnego wysiłku, a już na pewno wtedy, gdy porównamy ten wynik z rezultatem analizy podręczników do języka węgierskiego.

Analizowany podręcznik do nauki języka polskiego jako obcego	„Hurra!!! Po polsku”	„POLSKI krok po kroku”	„Od słowa do słowa...”
Liczba internacjonalizmów obecnych w każdym z podręczników	550	404	539

Tabela 2. Liczba internacjonalizmów obecnych w wybranych podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego (źródło: opracowanie własne)

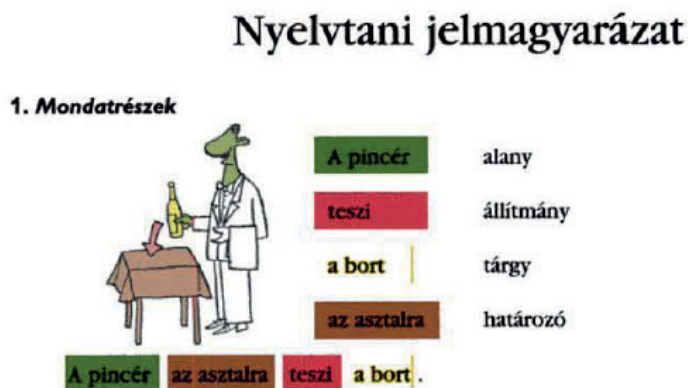
2.2.2. Internacjonalizmy w podręcznikach do nauki języka węgierskiego jako obcego

Podręczniki do nauki języka węgierskiego jako obcego są dużo bardziej zróżnicowane pod względem zawartości słownictwa międzynarodowego. Jak widać w tabeli 3, najwyższy odnotowany tutaj wynik to zaledwie jeden (dokładnie 1,14) internacjonalizm na stronie, a więc średnio trzy razy mniej niż w analizowanych podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego, w których na jedną stronę przypadają trzy leksemy internacjonalne.

	„Halló...!”	„MagyarOK”	„Magyar Mozaik”
Liczba internacjonalizmów	94	206	121
Liczba wszystkich stron podręcznika	167	209	308
Liczba wyłączonych z badania stron podręcznika	38	29	88
Liczba stron podręcznika wziętych pod uwagę w badaniu	129	180	220
Liczba internacjonalizmów na stronę	0,73	1,14	0,55

Tabela 3. Opis parametrów analizowanych podręczników do nauki języka węgierskiego jako obcego (źródło: opracowanie własne)

Małą liczbę internacjonalizmów w podręczniku „Halló, itt Magyarország 1!” można wytłumaczyć datą jego wydania (2005 rok), które było dodrukiem poprawionej wersji z 2002 roku (pierwsze wydanie to początek lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia). W książce brak takich wyrazów, jak chociażby: *Internet, SMS, komputer*; wspomniane w tekstach są jedynie *radio, telefon, telewizja*. Brak również wrażenia, by autorzy w ogóle o to dbali – pierwsze ćwiczenie na pierwszej stronie wygląda w następujący sposób (il. 1):

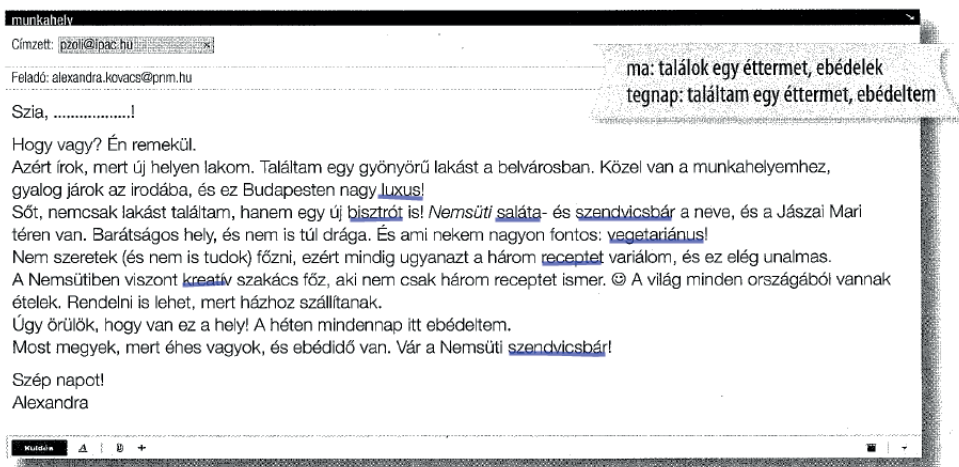
Il. 1. Fragment podręcznika „Halló, itt Magyarország! 1”²
(źródło: Erdős, Prileszky, 2005, s. 9)

Próżno szukać tu jakichkolwiek punktów zaczepienia, a przecież istniałaby taka możliwość: mowa jest bowiem o częściach zdania (węg. *mondatrészek*), którym można by np. dopisać łacińskie odpowiedniki (węg. *alany* = *subiectum* ‘podmiot’ itp.), przymiotnik *nyelvtani* (‘gramatyczny’) mógłby zostać zastąpiony lub podparty międzynarodową formą *grammatikai*, a elementy budujące zdanie mogłyby zostać zamienione internacjonalizmami (choćby *tea* ‘herbata’ zamiast *bor* ‘wino’). Zabiegi te nie zaszkodziłyby prezentowanym treściom syntaktycznym, choć zdecydowanie zubożyłyby ten fragment o rys kulturowy, jako że Węgry to kraj słynący z win, w którym tradycja herbaciana raczej nie istnieje. W podręczniku znalazłoby się jednak niejedno miejsce pozbawione komunikatu kulturowego, które z powodzeniem można by uzupełnić elementami internacjonalnymi, jednak brak tu dążeń w tym kierunku – internacjonalizmy użyte są tylko wtedy, gdy ich rodzimy odpowiednik po prostu nie istnieje, np. *taxi, kóla*.

² Dla czytelnika nieznającego języka węgierskiego zamieszczam poniżej tłumaczenie widniejących na rysunku słów węgierskich na język polski. W języku polskim fragment ten miałby podobnie mały potencjał interkomprehensyjny w relacji polsko-węgierskiej: *nyelvtani* – gramatyczny; *jelmagyarázat* – legenda; *mondatrészek* – części zdania; *a/az* – przedimek określony; *pincér* – kelner; *alany* – podmiot; *teszi* – kładzie; *állítmány* – orzeczenie; *bort* – wino (ACC.SG); *tárgy* – dopełnienie; *asztalra* – na stół; *határozó* – okolicznik

Inaczej rzecz ma się z dużo nowszym, bo wydanym w 2013 roku, podręcznikiem „MagyarOK”. Średnia liczba internacjonalizmów na stronie wciąż nie zadowala, ale jest ich tam już dwa razy więcej niż w publikacji opisywanej powyżej. Co więcej, słownictwo międzynarodowe pojawia się już na pierwszej stronie, w pierwszym ćwiczeniu, w którym uczniowie mają użyć podanych wyrazów do podpisu obrazków. Wśród tych wyrazów znajdują się: *autó, saláta, kávé, csokoládé, szalámi, gitár, telefon, citrom, lámpa, dokumentum, joghurt, zsiráf, paprika, dzsip, elefánt, mobiltelefon, internet, olaj, whisky, zebra, rádió, xilofon* i *busz* (Szita, Pelcz, 2013, s. 12–13). Jest to dość spory zbiór, który na pewno wpływa na motywację osoby rozpoczynającej naukę nowego języka obcego dużo pozytywniej niż przykład na il. 1.

W dalszych częściach podręcznika internacjonalizmy są wykorzystywane w podobnych zakresach tematycznych, co w omawianych wcześniej podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego, tj. głównie przy zawodach, gdzie pojawiają się stosunkowo współczesne: *informatikus* ‘informatyk’, *asszistens* ‘asystent’ oraz *teniszező* ‘tenisista’ (tamże, s. 31), i cechach osobowościowych, gdzie znajdziemy m.in. takie formy, jak *pesszimista* ‘pesymista’, *optimista* i zestawione ze swoimi węgierskimi odpowiednikami *antipatikus = ellenszenves* ‘antypatyczny’ oraz *szimpatikus = rokon-szenves* ‘sympatyczny’. W dodatku autorki zadbały o to, by znajomo wyglądające słowa pojawiły się przy okazji dużych partii nowego słownictwa, np. przy temacie dotyczącym jedzenia, gdzie prócz internacjonalizmów, których w tym dziale tematycznym nie jest w węgierskim zbyt wiele, umieszczono wiele popularnych potraw, jak: *pizza, gulyásleves* ‘zupa gulaszowa’ czy *bolognai spagetti* ‘spaghetti po bolońsku’ (tamże, 99 i 101). Słownictwo to pojawia się także w pierwszym dłuższym tekście do czytania ze zrozumieniem (il. 2.).

II.2. Przykładowy tekst z podręcznika „MagyarOK”

(źródło: Szita, Pelcz, 2013, s. 104)

Ciekawym pomysłem było również wykorzystanie internacjonalizmów przy prezentacji sufiksu słowotwórczego *-zik*, przy użyciu którego tworzy się czasowniki odrzeczownikowe, nazywające czynności wykonywane za pomocą przedmiotów nazywanych przez te rzeczowniki. W ten sposób uczący się widzi, że nie tylko zna w języku węgierskim sporo słów z racji tego, że występują w jego języku ojczystym, ale także umie tworzyć od nich kolejne formy, budować konstrukcje bez potrzeby uczenia się nowych leksemów, np. *mobil* – *mobilozik* ‘telefon komórkowy’ – ‘siedzieć w telefonie komórkowym, tj. używać telefonu komórkowego’, *internet* – *internetezik* ‘internet’ – ‘surfować po internecie’, *metró* – *metrózik* ‘metro’ – ‘jeździć metrem’, *gítár* – *gítározik* ‘gitarra’ – ‘grać na gitarze’ (Szita, Pelcz, 2013, s. 117–119). Tego typu sposobów pomagających uczącemu się zdecydowanie brakuje w „Halló, itt Magyarország!”.

Ostatni z badanych podręczników do nauki języka węgierskiego jako obcego to „Magyar Mozaik”, podręcznik dla studentów zaawansowanych (poziom C), w którym skupiono się na poszerzaniu słownictwa. Został on opublikowany w 2005 roku, a więc w podobnym czasie co poprawione wydanie „Halló, itt Magyarország!”. Podręcznik ten zawiera całkiem dużo nowych internacjonalizmów, np.: *akciófilm* ‘film akcji’, *dezodor* ‘dezodorant’, *fax* czy *internet*. Na jego stronach pojawiają się takie wyrazy, jak *boksz* ‘boks’, *büfé* ‘bufet’, *futball* ‘piłka nożna’ czy *müzli* ‘musli’, które mogłyby zostać zastąpione bez większej szkody dla znaczenia tekstów innymi leksemami z tych samych dziedzin, gdyby nie ich internacjonalna postać. Dla uczącego się nie miałyby większego znaczenia, czy postaci pojawiające się w czytanim lub słuchanym tekście woła boks (*boksz*) czy hokej (*jégkorong*), albo czy jadają w bufecie (*büfé*), czy w restauracji (*étterem*) – jednak formy wymienione w każdej z tych par jako pierwsze będą z pewnością dla uczącego się dużo łatwiejsze w odbiorze. Również tutaj, jak w przypadku repetytorium „Od słowa...”, właściwie brak leksemów międzynarodowych, które byłyby za trudne dla początkujących uczniów. Do wyjątków należą takie formy jak: *statisztika* ‘statystyka’, *szeminárium* ‘seminarium’ czy *luxus* ‘luksus’, którym być może brakowałoby kontekstu użycia na niższym poziomie zaawansowania, jednakże i tak najpewniej zostałyby zrozumiane.

Jak wynika z tabeli 4, uczący się języka węgierskiego ze wspomnianych podręczników otrzymuje zaledwie od 94 do 121 takich słów, których znaczenie jest w stanie zrozumieć od razu, i które prawdopodobnie zapamięta bez uczenia się. To naprawdę niewiele, przy najwyższym wyniku nie jest to nawet połowa internacjonalizmów obecnych w analizowanych podręcznikach do nauki języka polskiego. Stąd też pojawia się pytanie o przyczynę takiego stanu rzeczy. W kolejnym podrozdziale sprawdzę, czy jest nią hermetyczność języka węgierskiego, jego zamknięcie się na wpływy obce, czy też raczej celowe działania jego rodzimych użytkowników.

Analizowany podręcznik do nauki języka węgierskiego jako obcego	„Halló, itt Magyarország! 1”	„MagyarOK”	„Magyar Mozaik”
Liczba internacjonalizmów obecnych w podręczniku	94	206	121

Tabela 4. Liczba internacjonalizmów obecnych w wybranych podręcznikach do nauki języka węgierskiego jako obcego (źródło: opracowanie własne)

2.3. Obecne w podręcznikach internacjonalizmy wspólne dla obu języków

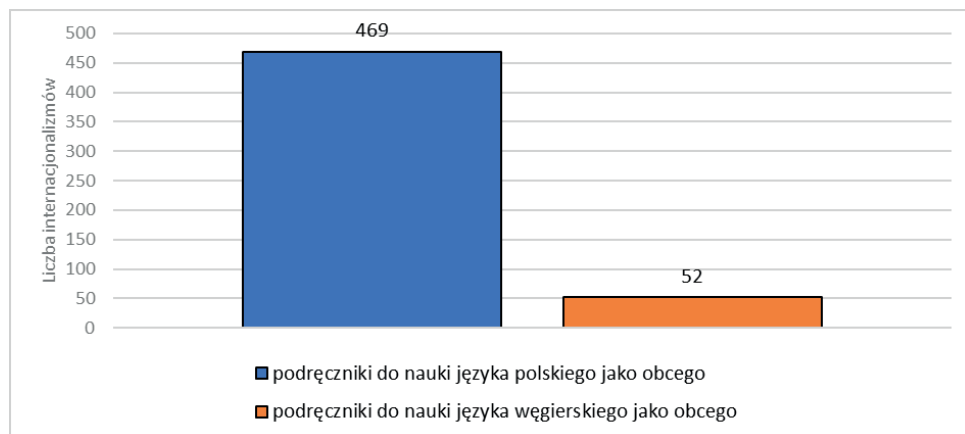
W analizowanych podręcznikach znaleziono łącznie 681 internacjonalizmów wspólnych dla języków polskiego i węgierskiego, przy czym warto podkreślić, że wśród nich są również wyrazy będące różnymi częściami mowy, lecz posiadające wspólny (międzynarodowy) rdzeń, jak np. *tradycja* i *tradycyjny*, liczone jako dwa odrębne leksemy. Do celów oglądowych w tabeli 5 umieszczono najbardziej popularne z leksemów wspólnych dla obu języków, tj. takie, które pojawiły się w przynajmniej połowie badanych podręczników. Ze względu na język artykułu podaję je wyłącznie w formie polskojęzycznej. Jak widać, tematyka słownictwa jest dość różnorodna, choć koncentruje się przede wszystkim na jedzeniu i najnowszej technologii³. Nawiasem kwadratowym wyróżniono leksemy, które – mimo swojej obecności w obu językach – pojawiły się tylko w podręcznikach do nauczania języka polskiego jako obcego.

[aktywny]	[emisja]	mailowy	SMS
alkohol	film	maj	sos
autobus	fizyka	marzec	sól
banan	garaż	mecz	spaghetti
bank	informacja	[media]	sport
bar	informatyk	metro	sportowiec
biologia	informatyka	milion	stres
[blogować]	[instruktor]	minister	sympatyczny
blokować	inteligentny	muzeum	szachy
boks	[intensywny]	opera	taksówka
CD	internet	optymistyczny	taksówkarz
cola	karta	papier	taxi
cukier	kawa	papryka	techniczny
cytryna	[kemping]	park	technika
czat	[kempingowy]	pesymistyczny	telefon
czekolada	kilogram	pizza	telefonować
[dieta]	[krytyk]	radio	telewizja
dokument	kultura	ryż	tenis
dyskoteka	kulturalny	sałata	tort
elegancki	[kurs]	sałatka	wysportowany
e-mail	mailować		

Tabela 5. Wykaz obecnych w analizowanych podręcznikach najpopularniejszych internacjonalizmów wspólnych dla języków polskiego i węgierskiego (źródło: opracowanie własne)

³ Kwestia dominacji internacjonalizmów powiązanych z najnowszą technologią oczywiście nie dziwi. Podobniński już w definicji zapożyczeń pisze, iż są one „efektem wyższych osiągnięć technicznych, naukowych, artystycznych, generalnie: cywilizacyjnych, uobecnionych w języku-dawcy, które język-biorca przejmuje i w większym lub mniejszym stopniu przysposabia do swoich zasad fonetycznych, słowotwórczych i składniowych” (Podobiński, 2001, s. 33).

W przytoczonych w tabeli przykładach jest takich wyrazów niewiele – zmienia się to jednak, gdy spojrzymy pod takim kątem na całość zebranego materiału, co pokazuje wykres.

Liczba obecnych w analizowanych podręcznikach internacjonalizmów wspólnych dla obu języków
(źródło: opracowanie własne)

Ta widoczna dysproporcja w stosowaniu internacjonalizmów przez polskich i węgierskich autorów podręczników może mieć wiele przyczyn. W pierwszej kolejności należy wymienić tu po prostu zwykłe przeoczenia czy świadomy wybór autorów, zgodny z ich priorytetami, a także kwestię tematyczną, a więc niedopasowanie pewnych wyrazów do wybranych przez autorów treści. Każdy podręcznik ma w pewien sposób ograniczony zakres tematyczny i najprawdopodobniej właśnie to jest przyczyną wyodrębnionych w badaniu zaledwie 52 internacjonalizmów obecnych wyłącznie w podręcznikach do nauki języka węgierskiego jako obcego, choć istniejących również w języku polskim.

Wziąć pod uwagę należy jednak również to, jak popularne jest wśród Węgrów purystyczne podejście do języka ojczystego (Minya, 2003, s. 33)⁴. Świadomość ich niechęci do czerpania z wpływów obcych wymaga porównania frekwencji użycia nieuwzględnionych przez autorów podręczników internacjonalizmów z frekwencją użycia ich rodzimych odpowiedników.

⁴ Charakter tego zjawiska oddaje między innymi fakt, iż skupiające językoznawców stowarzyszenie o nazwie Magyar Nyelvi Szolgálatot Iroda (dosł. Urząd Służby Językowi Węgierskiemu) stworzyło w roku 2009, tj. Roku Języka Węgierskiego (Minya, 2011, s. 59), stronę szomagyarito.hu, na której inter-nauci proponują węgierskie odpowiedniki od dawna obecnych bądź dopiero pojawiających się w języku węgierskim leksemów o obcej proveniencji oraz głosują na najlepsze z propozycji. O przeznaczeniu portalu świadczy zresztą już sama jego nazwa, która w wolnym przekładzie brzmiałaby „zwęsierszczacz słów” (węg. *szó* ‘słowo’ + *magyarító* ‘zwęsierszczający’). Szczegółowo przyczyny powstania oraz zasady funkcjonowania strony szomagyarito.hu opisuje Károly Minya (Minya, 2011, s. 59–66).

2.3.1. Frekwencja internacjonalizmów w języku węgierskim

Zbadaniu innych przyczyn niewielkiej (w stosunku do możliwej) liczby leksemów należących do słownictwa międzynarodowego w analizowanych podręcznikach posłużą 24 przykładowe internacjonalizmy, które, mimo iż są obecne w obu językach, nie pojawiły się w podręcznikach do nauki języka węgierskiego jako obcego. Przykłady dobierane były z ułożonej alfabetycznie listy leksemów międzynarodowych na opisanych poniżej zasadach.

W obrębie każdej litery (polskiego) alfabetu wybrany zostaje pierwszy wyraz, który w języku węgierskim poza formą międzynarodową ma swój węgierski odpowiednik. Następuje to jednak z wyszczególnionymi poniżej zastrzeżeniami:

1. Odpowiednik ten musiał być w pełni równorzędny semantycznie w odniesieniu do internacjonalizmu, tj. odrzucane były wyrazy ze zbyt dużą liczbą synonimów, np. przy pol. *wakacje* do węg. *wakáció* można by dopasować zarówno *szabadság*, jak: *szünidő*, *nyári szünet* czy *nyaralás*. Przy tak rozbudowanej siatce wyrazów bliskoznacznych trzeba by albo wybrać jeden najbardziej popularny, albo zsumować frekwencję występowania ich wszystkich – jednak żadnego z tych rozwiązań nie uznałam za miarodajne.
2. Wykluczającym czynnikiem była również obawa o homonię bądź polisemię. Z tego powodu odrzucono np. słowo *humor*, które może być rozumiane zarówno jako *kedv* ‘nastrój’ i *vicc* ‘dowcip’.
3. W układzie liter i digrafów uwzględniono *ch* oraz *sz*, ponieważ odgrywają one istotną rolę przy adaptacji internacjonalizmów na grunt języka polskiego i węgierskiego, np. pol. *chór*, ang. *chorus*, ale węg. *kórus*, bądź pol. *szachy*, węg. *sakk*, ale ang. *chess*. Ostatni z przykładów nie został dołączony do tej analizy, ponieważ internacjonalizm ten nie ma węgierskiego odpowiednika.
4. Nie wybrano także żadnego leksemu zaczynającego się literą *ż*, ponieważ z tych, które pojawiły się w analizowanych podręcznikach (*żakiet*, *żel*, *żyrafa*), tylko *żakiet* – węg. *zsakett* ma węgierskie odpowiedniki, jednak jest ich zbyt dużo, a żaden nie wydaje się idealnie adekwatny semantycznie. Pozostałe dwa wyrazy występują w węgierskim tylko w formie internacjonalnej (*zselé*, *zsiráf*).

Wszystkie leksemety zostały wpisane do wyszukiwarki korpusu języka węgierskiego (mnsz.nytud.hu) w celu obliczenia ich frekwencji w tekstach różnego typu (urzędowych, prasowych, prywatnych, naukowych i w literaturze pięknej), które powstały na terenie Węgier. Przedstawione w tabeli 6 wyniki dają jednoznaczną odpowiedź na wywołujące wątpliwości braki wyrazów o charakterze internacjonalnym w analizowanych podręcznikach do nauki języka węgierskiego jako obcego. By ułatwić odczyt zestawienia, wartość wyższa w każdej z par została wyróżniona wytłuszczeniem.

Przewaga liczby użyć rodzimych leksemów węgierskich jest uderzająca. Internacjonalizmy przewyższają rodzime odpowiedniki frekwencją użycia w zaledwie 6 przypadkach na 24, a więc w zaledwie czwartej części badanego materiału. Zazwyczaj przewaga ta jest mniej więcej dwukrotna, najbardziej zwraca tutaj uwagę przypadek leksemu *racionális*, który używany jest 24 razy częściej niż jego węgierski odpowiednik

(zob. 19 rząd tabeli 6). Jednak nawet ta dysproporcja nie jest tak duża, jak w wypadku niektórych węgierskich odpowiedników, np. wyraz *hatékony* jest 59 razy bardziej popularny niż międzynarodowy leksem *effektív* (rząd 7), a *történelmi* aż 140 razy bardziej popularny niż *historikus* (rząd 10). Średnio, badane słownictwo internacjonalne jest tylko sześć razy częściej używane niż węgierskie odpowiedniki, które zyskują aż dziewiętnastokrotną przewagę.

	Internacjonalizm z analizowanych podręczników do nauki j. polskiego jako obcego	Odpowiadający mu internacjonalizm w j. węgierskim	Liczba internacjonalizmów w korpusie j. węgierskiego	Liczba węgierskich odpowiedników internacjonalizmu w korpusie j. węgierskiego	Węgierski odpowiednik internacjonalizmu
1/a	agresywny	agresszív	2782	5089	erőszakos
2/b	biografia	biográfia	128	2237	életrajz
3/c	centrum	centrum	4055	31987	központ
4/ch	chór	kórus	3591	1122	énekkar
5/d	data	dátum	5549	18609	időpont
6/dż	dżungla	dzsungel	1024	621	őserdő
7/e	efektywny	effektív	179	10625	hatékony
8/f	fantazja	fantázia	3784	5559	képzlet
9/g	generacja	generáció	5541	8569	nemzedék
10/h	historyczny	historikus	186	26108	történelmi
11/i	idol	idol	63	1030	bálvány
12/j	judo	judo	36	318	cselgáncs
13/k	kalkulator	kalkulátor	62	200	számológép
14/l	lingwistyka	lingvisztika	16	859	nyelvészet
15/m	magia	mágia	780	1156	varázslat
16/n	naiwny	naiv	3052	357	hiszékeny
17/o	obiekt	objektum	3288	34384	tárgy
18/p	patriota	patrióta	209	1137	hazafi
19/r	racjonalny	racionális	2518	107	észszerű
20/s	satyryczny	szatirikus	464	276	gunyoros
21/sz	brak danych				
22/t	tendencja	tendencia	6185	4464	irányzat
23/u	unormować się	normalizálódik	225	541	állandósul
24/w	wandalizm	vandalizmus	163	559	rongálás
25/z	zoologia	zoológia	45	93	állattan
26/ż	brak danych				

Tabela 6. Frekwencja występowania w korpusie języka węgierskiego wybranych internacjonalizmów i ich węgierskich odpowiedników (źródło: opracowanie własne)

Dysproporcja ta wyjaśnia niski stopień internacjonalizacji inwentarzy podręczników węgierskich: niepotrzebne zdaje się kładzenie nacisku na naukę słownictwa rzadko wykorzystywanego przez rodzimych użytkowników języka docelowego. Ponadto wyniki powyżej przedstawionej analizy stawiają pod znakiem zapytania to, czy w ogóle warto podczas nauczania języka węgierskiego sięgać po internacjonalizmy. Trzeba jednak pamiętać, że leksemy międzynarodowe mogą zostać zastosowane jako wsparcie w prezentacji słownictwa bądź czytania dłuższych tekstów, można podawać je również w parze z rodzimymi odpowiednikami. Istotne jest przede wszystkim to, by uczący był świadomy, które internacjonalizmy nie są w języku węgierskim szczególnie popularne, i by przekazywał tę wiedzę uczniom.

2.4. Potencjał dydaktyczny internacjonalizmów obecnych tylko w jednym z badanych języków

W analizowanych podręcznikach do nauki języka węgierskiego jako obcego znaleziono 25 leksemów, których brak w języku polskim, a które ze względu na podobieństwo formy do ich odpowiedników w językach angielskim czy francuskim można uznać za internacjonalizmy (tabela 7). W tabeli 7 dodatkowo podane zostały odpowiedniki istniejące w języku angielskim w celu zobrazowania stopnia podobieństwa między nimi a formami węgierskimi.

Język węgierski	Język angielski	Język polski
április	April	kwiecień
augusztus	August	sierpień
bicikli	bicycle	rower
biciklizés	riding a bicycle	jazda na rowerze
biciklizik	to ride a bicycle	jeździć na rowerze
cigaretta	cigarette	papieros
cigarettaázik ⁵	to smoke	palić papierosy
december	December	grudzień
elefánt	elefant	słoń
február	February	luty
friss	fresh	świeży
injekció	injection	zastrzyk ⁶

⁵ W wypadku wyrazu *cigarettaázik* podobieństwo między językami węgierskim i polskim nie opiera się na czasownikach, ale węgierski czasownik stworzony został od rzeczownika *cigaretta*, którego postać bliska jest angielskiemu *cigarette*.

⁶ W języku polskim występuje bardziej internacjonalny odpowiednik wyrazu *zastrzyk* – *iniekcja*, jest on jednak rzadko stosowany w codziennym języku mówionym, który uczący chce w pierwszej kolejności przekazać obcokrajowcom po to, by w jak największym stopniu ograniczyć nieadekwatność używanej przez nich leksyki w późniejszej komunikacji z rodowitymi użytkownikami ich języka docelowego.

interjú	interview	rozmowa kwalifikacyjna
január	January	styczeń
lift	lift	winda
mobil	mobile	komórka
mobilozik	to talk on the mobile	„siedzieć”, robić coś na telefonie
mobiltelofon	mobile phone	telefon komórkowy
modern	modern	nowoczesny
november	November	listopad
október	October	październik
szendvics	sandwich	kanapka ⁷
szeptember	September	wrzesień
tea	tea	herbata
teázik	to drink tea	pić herbatę

Tabela 7. Internacjonalizmy obecne wyłącznie w języku węgierskim i odpowiedniki ich znaczeń w języku polskim (źródło: opracowanie własne)

Uczący się języka polskiego Węgrzy, zachęceni podobieństwem form w ich języku ojczystym i m.in. w języku angielskim, z którego formy przywołane zostały tu dla porównania, mogą próbować szukać odpowiednich leksemów także w polszczyźnie. Warto, by lektor języka polskiego znał przyczynę takich działań i mógł właściwie je kontrolować. Z drugiej strony wyrazy te mogą być stosowane z założeniem dość pewnego sukcesu, prezentowane polskim studentom, uczącym się języka węgierskiego jako obcego. Powinni oni być w stanie odczytać znaczenie tych słów bez nauki, ze względu na znajomość języka angielskiego, powszechnie nauczanego w szkołach (Otwinowska-Kasztelanica, 2015, s. 7; Peres, 2017).

W analizowanym materiale jest aż 76 międzynarodowych leksemów, które pojawiły się wyłącznie w podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego i nie mogły pojawić się w podręcznikach do nauki języka węgierskiego jako obcego, ponieważ w tym języku nie istnieją (choć należy dodać, że występują formy pokrewne niektórym z nich, np. pol. absolutnie – węg. *teljesen*, choć istnieje międzynarodowy odpowiednik pol. *absolutny* – *abszolút*; w obliczeniach nie brałam ich pod uwagę, zgodnie z zasadą, że różne części mowy uznawane są przeze mnie za odrębne leksemy). Ponadto znajduje się wśród nich wiele wyrazów, po które chętnie sięga się na pierwszych lekcjach języka polskiego jako obcego, gdyż wydają się one powszechnie zrozumiałe, oczywiste znaczeniowo. Tymczasem zestawienie przykładowych form polskich i węgierskich wygląda następująco: *adres* – *cím*, *aktor* – *színész*, *jeansy/dżinsy* – *farmer (nadrág)*, *egzamin* – *vizsga*, *interesujący* – *érdekes*, *kino* – *mozi*, *literatura* – *irodalom*, *teatr* – *színház*, *uniwersytet* – *egyetem*, *student* – *egyetemista*.

⁷ Podobnie jak z *iniekcją* rzecz ma się z wyrazem *sandwich*, który również uważam za mocno nacechowany stylistycznie i nieadekwatny w większości codziennych sytuacji.

Być może przykłady te najlepiej pokazują, że warto na lekcjach językowych zachęcać uczniów do sięgania po języki trzecie, choćby angielski. Ponadto przytoczona lista jest świetnym dowodem na to, że uczący języka polskiego jako obcego nie może zakładać z góry, że dany wyraz będzie zrozumiały dla wszystkich uczących się ze względu na swoją międzynarodową formę.

3. Wnioski

Ilościowa analiza leksykalnych zasobów wybranych podręczników do nauki języków polskiego i węgierskiego jako obcych pozwala na stwierdzenie, że ich autorzy w różnym stopniu wykorzystują potencjał obecnego w obu językach słownictwa międzynarodowego.

Stanowczo wyższy stopień internacjonalizacji inwentarza zauważalny jest w podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego, gdzie pojawia się ponad dwa razy więcej wyrazów o charakterze międzynarodowym. Daje to uczącym się języka polskiego jako obcego znaczące wsparcie w opanowaniu słownictwa przyswajanego języka obcego. Przewaga ta pozostaje znaczna również wówczas, gdy weźmiemy pod uwagę wyłącznie formy, których odpowiedniki istnieją także w języku węgierskim. Zestawienie to, ujęte w tabeli 6, nie prowadzi jednak do bezpośrednio narzucających się wniosków o zaniedbanie ze strony autorów podręczników do nauki języka węgierskiego jako obcego. Szczególny status wpływów obcych w świadomości i działaniach językowych rodzimych użytkowników języka węgierskiego, wsparty wybiórczą analizą kontrastyczną frekwencji użycia internacjonalizmów i odpowiadających im rodzimych leksemów, dowodzi, iż wiele z nich może nie mieć w języku docelowym uczącego się pozycji wystarczająco silnej do tego, by je często napotykać bądź z powodzeniem używać. Warto z kolei zwrócić uwagę na internacjonalizmy występujące tylko w jednym z języków, które – mimo tego, że nie istnieją w języku wyjściowym ucznia – zyskują potencjał dydaktyczny ze względu na powszechną obecnie znajomość języka angielskiego.

Opisane badanie pozwala stwierdzić, że po internacjonalizmy warto sięgać także w glottodydaktyce polsko-węgierskiej, ale należy robić to z wyczuciem. W języku węgierskim istnieje znaczna ilość słownictwa o charakterze międzynarodowym, z którego z powodzeniem można korzystać w celu wsparcia i odciążenia uczących się, jednak należy je najpierw przeanalizować pod kątem frekwencji użycia oraz nacechowania stylistycznego i na tej podstawie dobrać sposób, w jaki wprowadzi się dane internacjonalizmy, ucząc węgierskich studentów języka polskiego bądź polskich studentów języka węgierskiego⁸.

⁸ O pułapkach związanych z wykorzystaniem internacjonalizmów na lekcjach języka obcego (np. w odniesieniu do nacechowania stylistycznego czy akcentowania) pisze szczegółowo K. Szafranec (2011).

Bibliografia

Analizowane podręczniki

- Erdős, J. i Prileszky, Cs. (2005). *Halló, itt Magyarország!* (cz. 1). Budapeszt: Akadémiai Kiadó.
- Gębał, P.E. (2012). *Od słowa do słowa toczy się rozmowa. Repetytorium leksykalne z języka polskiego jako obcego dla poziomów B1 i B2*. Kraków: Universitas.
- Hegedűs, R. i Oszkó, B. (2005). *Magyar Mozaik 4*. Budapeszt: Akadémiai Kiadó.
- Małolepsza, M. i Szymkiewicz, A. (2015). *Hurra!!! Po polsku. Podręcznik studenta* (cz. 1). Kraków: Wydawnictwo Prolog.
- Stempek, I., Stelmach, A., Dawidek, S. i Szymkiewicz, A. (2013). *POLSKI krok po kroku* (cz. 1). Polish-courses.com.
- Szita, Sz. i Pelcz, K. (2013). *MagyarOK. Magyar nyelvkönyv. A1-A2* (t. 1). Pécs: Pécsi Tudományegyetem.

Literatura

- Gębał, P.E. (2013). *Modele kształcenia nauczycieli języków obcych w Polsce i w Niemczech. W stronę glotto-dydaktyki porównawczej*. Kraków: Księgarnia Akademicka.
- Eöry, V. (2005). A magyarba bekerülő angol szavak és az ún. reklámnyelvi törvény. *Acta Academiae Paedagogicae agriensis. Tanulmányok a magyar nyelvről, XXXII*, 59–65.
- Maćkiewicz, J. (1992). Wyrazy międzynarodowe a kształtowanie się europejskiej ligi słownikowej. W: J. Maćkiewicz i J. Siatkowski (red.), *Język a Kultura, 7: Kontakty języka polskiego z innymi językami na tle kontaktów kulturowych* (s. 145–153) Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- Minya, K. (2003). *Mai magyar nyelvújítás. Szókészletünk módosulása a neologizmusok tükrében a rendszerváltozástól az ezredfordulóig*. Budapeszt: Tinta Könyvkiadó.
- Minya, K. (2011). *Változó szókincsünk. A neologizmusok több szempontú vizsgálata*. Budapeszt: Tinta Könyvkiadó.
- Peres, A. (2017). A többnyelvűség didaktikájának lehetőségei a nyelvoktatásban. *Polgári Szemle, 4–6*. <https://www.polgariszemle.hu> (dostęp: 28.03.2021).
- Podobiński, S. (2001). Zapożyczenia w polskiej leksyce ogólnej i specjalistycznej. W: M. Preyzner (red.), *Kategorie gramatyczne, czy(li) kategorie naszego (nie)myślenia o języku*, (s. 7–88). Częstochowa: Wydawnictwo WSP.
- Rybicka, H. (1976). *Losy wyrazów obcych w języku polskim*. Warszawa: PWN.
- Otinowska-Kasztelanic, A. (2015). Na drodze ku wielojęzyczności – rozwijanie słownictwa uczniów na podstawie języka angielskiego. *Języki Obce w Szkole, 2*. <http://www.jows.pl> (dostęp: 28.03.2021).
- Szafranec, K. (2011). Internacjonalizmy i inne zapożyczenia w nauczaniu języka polskiego jako obcego. *Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie polonistyczne cudzoziemców, 18*, 229–234.

STRESZCZENIE

Słowa kluczowe: glottodydaktyka, nauczanie języka węgierskiego jako obcego, nauczanie języka polskiego jako obcego, internacjonalizmy

Internacjonalizmy są jednym ze środków wspierających ucznia podczas nauki języka obcego. Szczególnie ważną rolę odgrywają wówczas, gdy język docelowy w dużym stopniu różni się od języka wyjściowego, jak to jest np. w relacji polski – węgierski. Niniejszy artykuł prezentuje badanie, którego celem jest sprawdzenie, czy autorzy podręczników do nauki języków polskiego i węgierskiego jako obcych wykorzystują słownictwo internacjonalne po to, by ułatwić przyswajanie tychże języków. Kontrastywna analiza liczbowo inwentarzy podręczników pozwala nie tylko na przedstawienie i porównanie stopnia ich internacjonalizacji, ale także na refleksję na temat przyczyn zaobserwowanych różnic.

SUMMARY**A contrastive approach to the internationalization of Polish and Hungarian in foreign language student's books**

Keywords: foreign language teaching, Hungarian as a foreign language, Polish as a foreign language (or: L2 Hungarian, L2 Polish), internationalisms

Internationalisms are one of the means which support foreign language learners. They are particularly important when a target language differs to a great extent from the learner's native language – as is the case with Polish and Hungarian. This paper presents a study which aims to determine whether the international vocabulary is used by the authors of selected Polish and Hungarian as foreign language student's books. The contrastive quantitative analysis of the books' content allows not only to show and compare the number of the international words which can be found there but also to make a reflection on the reasons of the observed differences.